

Datum : 7 mei 2009
Status : Ter bespreking met Rekeningencommissie 13 mei 2009
Onderwerp : **Analyse Jaarrekening gemeente Amsterdam 2008**

I Algemene opmerkingen

PRC wil de volgende algemene opmerkingen maken over de (toegankelijkheid van de) jaarrekening 2008:

- De onderstaande analyse is gebaseerd op de 2^e aanlevering van de raadsdruk van de rekening 2008, die op 23 april door ACAM en PRC werd ontvangen. Het accountantsverslag was nog niet beschikbaar als input voor deze analyse.
- PRC vindt de jaarrekening zeer informatief en over het algemeen goed toegankelijk. Desalniettemin zijn op deelgebieden verbeteringen mogelijk qua toegankelijkheid, die in deze nota uiteengezet worden.
- Tweede hoofdstuk van de rekening bestuurlijke hoofdlijnen, bevat het onderdeel programmakoord en indicatoren. Het is de tweede keer dat in de rekening gerapporteerd wordt over de scores op de indicatoren. Dit betekent dat de omgang met indicatoren nog in ontwikkeling is: sinds de rekening 2007 indicatoren zijn er indicatoren aangepast, aangescherpt en toegevoegd. In zijn algemeenheid is het een goede zaak dat transparantie aan de dag wordt gelegd over de meetbare resultaten van het gevoerde beleid. Het stuk was echter moeilijk toegankelijk (waarschijnlijk ook omdat er nog geen toelichting bijzit die wordt geschreven door het College in de finale versie van de rekening?).
- De gehanteerde opbouw in deel 3 van de rekening (de resultaatgebieden) is logisch en inzichtelijk: bestuurlijke hoofdlijnen, bereikte resultaten, realisatie prioriteiten, specificatie reserves en voorzieningen, investeringen en kredieten. PRC is van mening dat de analyse goed leesbaar is (behoudens onderstaande punt).
- Om een goed vergelijk te kunnen maken tussen de begroting, de herziening daarvan (actualisatie) en de jaarrekening, is aan het begin van elk resultaatgebied een aparte transformatietabel opgenomen. Eén opmerking die daarover nog wel kan worden gemaakt is de volgende. Binnen de resultaatgebieden zou direct na de tabel met de kerncijfers een opsplitsing kunnen worden gemaakt wat betreft baten, lasten en resultaat van de subresultaatgebieden, zodat in één oogopslag inzichtelijk wordt hoe het totaalresultaat van een resultaatgebied is opgebouwd uit de resultaten van de subresultaatgebieden. Nu moet in de pagina's nadien gezocht worden om te zien hoe de subresultaatgebieden zich verhouden tot het totaal van een resultaatgebied (en of de optelling klopt).

II Verschil tussen realisatie en begroting

In de jaarrekening is op pagina 28 een overzicht opgenomen van de verschillen tussen de begroting 2008 en de realisatie 2008 op alle beleidsvelden. Dit is een stap vooruit met betrekking tot de inzichtelijkheid van de jaarrekening. Ondanks de goede stap vooruit kunnen hierover enkele opmerkingen worden gemaakt:

- De actualisatie van de begroting is niet in het overzicht opgenomen, waar deze later in de jaarrekening bij de behandeling van de beleidsvelden (resultaatgebieden) wel wordt

opgevoerd. Het inzicht wordt vergroot als de actualisatie van de begroting ook in de overzichtstabel op pagina 28 zou worden opgenomen. Dan kan retrospectief de kwaliteit van de geactualiseerde begroting beter beoordeeld worden.

- Er wordt gesteld dat significante afwijkingen tussen de realisatie en de begroting worden toegelicht. Hoewel een aantal significante afwijkingen inderdaad worden toegelicht per dienst, geldt dit niet voor de beleidsvelden (daar worden de afwijkingen niet toegelicht). In deel 3 van de jaarrekening moet dan opgezocht worden hoe deze afwijkingen zijn opgebouwd uit de verschillende deelbeleidsgebieden. Door de inadequate toelichting verliest de tabel op pagina 28 (met name de bovenste helft de van de tabel) veel waarde.
- De afwijkingen die wel worden toegelicht zijn ook niet in alle gevallen te herleiden naar de tabel.
  - Zo is de afwijking op het beleidsveld ‘haven en economie’ alleen toegelicht voor wat betreft de dienst havenbedrijf, waardoor de aansluiting mist tussen dienst en resultaatgebied. Het overige verschil bij het resultaatgebied ‘economie en haven’ van € 10 miljoen wordt niet verklaard.
  - De toelichting van de afwijkingen op het beleidsveld belastingen gaan over het verschil tussen realisatie en geactualiseerde begroting, terwijl niet de geactualiseerde maar de oorspronkelijke begroting in de tabel op pagina 28 is opgenomen. Deze afwijking is dus niet terug te leiden naar de tabel.
  - Het saldo van de afwijking bij het beleidsveld ‘werk en inkomen’ lijkt niet herleidbaar uit de toelichting op pagina 29
- Het verdient aanbeveling aan te dringen op adequate toelichtingen op de tabel (per resultaatgebied en per dienst).

III Reserves

Omgang met reserves

Het College legt het advies van de commissie BBV naast zich neer, om mutaties in reserves voor zover niet geraamd of lager geraamd tot het bedrag van de raming te verwerken in de rekening van het kalenderjaar. Dat advies zou in de ogen van het College betekenen dat mutaties die de raming te boven gaan en de mutaties die voortvloeien uit de vorming van nieuwe reserves pas na vaststelling door de Raad in de rekening van het volgende jaar worden verwerkt. Het College heeft het advies naast zich neergelegd om een viertal redenen (zowel principiële als praktische redenen, zie pag. 35/36. Daarentegen hanteert het College de categorieën ‘nieuwe reserves die geen relatie hebben met door de Raad geaccordeerd beleid’ die niet in de cijfers zijn verwerkt, en de categorie nieuwe reserves die wel een relatie hebben met door de Raad geaccordeerd beleid en die reeds in de cijfers zijn verwerkt. Het College benadrukt daar overigen wel (terecht) dat voor beide categorieën expliciete besluitvorming door de Raad geldt, op basis van een voorstel van het College.

Over de omgang met reserves kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt:

- Inderdaad wordt er met reserves ‘gewerkt’ in Amsterdam en zijn er praktische bezwaren verbonden aan de BBV systematiek. PRC vraagt zich wel af hoe het kan dat het BBV hieraan heeft kunnen voorbijgaan? Is de functie van reserves in Amsterdam dan zo anders dan elders?
- Een voorwaarde bij de door het College voorgestelde systematiek is wel, en dat zou een opmerking van de Rekeningencommissie kunnen zijn, dat geborgd wordt dat de toelichting op de reserves zodanig is dat de Raad (in het kader van haar budgetrecht), beide categorieën reserves goed op het netvlies heeft en hierover beslissingen kan nemen; het budgetrecht van de Raad moet ten volle tot uitdrukking kunnen komen.
- Indien de Raad over de reserves die zijn gevormd in relatie tot geaccordeerd beleid een afwijkende beslissing zou nemen ten opzichte van het voorstel door het College, dient dan de rekening te worden aangepast? De eventuele praktische bezwaren die hiertegen zouden kunnen worden aangevoerd mogen het budgetrecht van de Raad niet overvleugelen.
- Gezien het belang van de wijziging in de systematiek en het gezag van de commissie BBV is het goed hierover met de wethouder Financiën te spreken (nadere toelichting op gedragslijn College en eventuele bij-effecten).

Presentatie van reserves

De rapportering over de reserves is over het algemeen inzichtelijk. Kent een duidelijke categorisering (afgewikkeld, gehandhaafd, nieuwe reserves) en opbouw (toelichtingen tussen geraamde en werkelijke veranderingen etc.). Maar enkele opmerkingen en vragen die kunnen worden geplaatst zijn de volgende:

- De figuur en de tabel met betrekking tot de ontwikkeling van de reserves en de voorzieningen op pagina 30 lijken niet overeen te stemmen. Laat de figuur de algemene en bestemmingsreserves zien exclusief de algemene en bestemmingsreserves die bij de beleidsvelden daarvoor zijn weergegeven?
- Pag 39, bij de toelichtingen op de geraamde en gerealiseerde mutaties in de reserves is de mutatie in het weerstandsvermogen onduidelijk. In de toelichting wordt gesproken over reserve verzekering Noord-Zuidlijn, maar de getallen lijken niet op elkaar aan te sluiten?

Overige vragen over de reserves

Het onderscheid tussen reserves en voorzieningen is helder. Met betrekking tot reserves zijn er echter bestuurlijke vrijheidsgraden.

- Wat zijn redenen waarom dingen in algemene reserves of juist in bestemmingsreserves zitten?
- Bestaat hiertoe een kader dat consistent over de resultaatgebieden en diensten wordt toegepast?

De algemene reserves zijn toegenomen met 20% tot € 335 miljoen (tabel pag. 30). De bestemmingsreserves zijn toegenomen met 23% (tot € 1 193 miljoen).

- Waarom zijn deze reserves 20% respectievelijk 23% toegenomen?
- In welke mate heeft dit ook betekenis voor het tempo waarin geaccordeerd beleid tot uitvoering komt?

De mutatie in de reserve incidenteel bestaat uit het resultaat over 2007. Gesteld wordt dat de reserve zal worden aangewend ter financiering van incidentele prioriteiten.

- Is dit een voorstel van het College aan de Raad of is dit besluit al genomen?
- Moet de Raad hier niet expliciet zelf een bestemming voor kiezen?
- De reserve staat tevens op pagina 42 in de tabel van nieuwe reserves (onderaan bij algemene dekkingsmiddelen) en lijkt zodoende twee keer te worden opgevoerd?

IV Risico's in relatie tot weerstandsvermogen

Hoogte van de Algemene Risico Reserve (ARR)

Het College doet een voorstel aan de Raad voor de hoogte van de ARR op basis van de ontwikkeling van de risico's, met inachtneming van beschikbare andere voorzieningen en reserves. In 2008 zijn sommige resterende risico's afgenomen of vervallen en zijn nieuwe risico's ontstaan. Per saldo is de inschatting dat de restrisico's niet zijn toegenomen. Het College geeft tegelijkertijd aan dat de hoogte van de ARR kan niet goed worden bepaald, omdat de inschattingen van de diensten inzake de restrisico's (bijvoorbeeld risico's met een kleine kans maar grote gevolgen, waarvoor geen specifieke voorzieningen worden getroffen) qua betrouwbaarheid uiteenlopen.

Het voorstel van het College is om de ARR alleen met de inflatiecorrectie op te hogen van € 8 miljoen (maar omdat de CAR verzekering voor de Noord-Zuidlijn ter grootte van € 8 miljoen wordt onttrokken aan de ARR blijft de ARR constant).

- Hoe verhoudt zich het enkel met de inflatiecorrectie ophogen van de ARR tot de opmerkingen van het College dat de inschatting van de (rest)risico's door de diensten wat betreft hoogte en kans van optreden nog niet op niveau zijn?
- Hoe wordt omgegaan met de vermoedelijke ontoereikendheid van het deel van de ARR dat specifiek bedoeld is voor de dekking van de risico's uit hoofde van de WWB?

Risicomanagement

Omdat de betrouwbaarheid van de inschatting van de risico's bij een aantal diensten nog niet kan worden gegarandeerd, kiest het College voor een benadering waarbij het zwaartepunt ligt op de implementatie van risicomanagement, hetgeen zal (moeten) leiden tot een beter onder-

bouwde kwantificering van de resterende risico's. Voor het risicomanagement bestaan een aantal kaders en instrumenten, zoals:

- De periodieke integrale meting bedrijfsvoering (IMB); deze geeft aan of een dienst de bedrijfsvoeringrisico's voldoende beheerst. Indien nodig worden aanbevelingen gedaan voor verbetering.
- Gemeentelijke richtlijn kredietbeheer
- Notitie risicomanagement en ambtelijke stuurgroep
- Etc.

Medio 2008 is door de Raad het algemene kader met betrekking tot risicomanagement vastgesteld (notitie risicomanagement). Dit kader bevat uitgangspunten voor risicomanagement die voornamelijk gericht zijn op het sturen en beheersen van risico's. Er is een ambtelijke stuurgroep voor de implementatie in het leven geroepen.

- Wat is de wijze waarop hierop concreet wordt gestuurd? Welk mandaat heeft de ambtelijke stuurgroep?

Het College constateert (en PRC maakt dit ook op uit de rekeningen van de diensten) dat tussen de diensten nog grote verschillen bestaan in de diepgang van de vormgeving van risicomanagement. Dit wordt niet alleen verklaard door de bedrijfsprocessen die naar de aard sterk uiteenlopen, maar is ook een kwestie van kwaliteit en capaciteit.

- Hoe scherp kijkt de bestuursdienst naar Collegestukken en raadvorstellen op het vlak van inschatting van risico's? zijn m.a.w. checks en balances ingebouwd om achterblijvende diensten te ondersteunen?
- Wat betekent de variatie in professionaliteit tussen diensten met betrekking tot de inschatting van risico's voor de toereikendheid van de ARR?

PRC beveelt de Rekeningencommissie aan in het verslag een opmerking te maken dat de Rekeningencommissie dit onderwerp zeer belangrijk acht, met grote interesse volgt en de instrumenten van harte ondersteunt. Daarbij kan ook worden aangegeven dat de stappen die gezet zijn en worden goed zijn, maar dat er nog een aanzienlijke slag moten worden gemaakt in de praktijk. Daarbij kan tevens worden aangegeven dat het bij risicomanagement niet alleen gaat over procedures, monitoring en rapportage, maar dat het uiteindelijk aankomt op gedrag van mensen en discipline.

Enkele specifieke risico's:

De risicoreserve voor de wet Werk en Bijstand.

- Wat verwacht het College wat betreft de resultaten op het terrein van de Wet Werk en Bijstand, waar de gemeente een eigen budgetverantwoordelijkheid draagt? Welke

invloed kan de negatieve impact van de economische ontwikkelingen gaan hebben op de reserves in dit beleidsveld?

- Wat te doen als deze uitgeput raakt?

Risico's grondexploitatie. De raad heeft besloten dat steeds op een termijn van 5 jaar zicht moet zijn op een positieve stand van de algemene reserve van 50 miljoen om tegenvallers op te vangen en nieuwe verliezen met beleidsmatig wenselijke grondexploitaties mogelijk te maken. Het College hanteert de beleidslijn dat de ARR niet beschikbaar is als extra buffer voor risico's binnen de gemeentelijke grondexploitatie. De actuele inzichten laten zien dat om bovenstaande twee redenen ombuigingen in de orde van € 200 miljoen nodig zijn om een gezonde stand van de ruimtelijk fondsen te realiseren. Ingrijpende aanpassingen op het gebied van de woningbouw en ruimtelijk ordening dan ook onvermijdelijk.

- Aandachtspunt voor de Raadscommissie Ruimtelijke Ordening en Raadscommissie Financiën en Economische Zaken: zijn de financiële uitgangspunten zoals ze vastgesteld zijn nog steeds wenselijk? (NB: PRC is van mening dat je hier niet aan moet tornen, maar er kunnen ook andere, beleidsmatige overwegingen zijn).

V Financiering

Op pagina's 313/314 wordt gesteld dat grote zorgvuldigheid wordt betracht met betrekking tot de beoordeling van garanties en leningen. Dit is in lijn met het uitvoeringsbesluit dat is gebaseerd op artikel 212 van de Gemeentewet. De rekeningencommissie kan dit natuurlijk van harte ondersteunen.

- Om de hoeveel jaar is het zinvol het uitvoeringsbesluit en andere aan financiering verbonden regelingen te evalueren en de resultaten met de Raad te bespreken?

VI Verbonden partijen/deelnemingen

Informatie over deelnemingen

Hoewel deelnemingen om beleidsmatige redenen worden aangegaan, adviseert PRC de Rekeningencommissie om de financiële en beheersmatige kanten ervan in haar verslag aan de orde te stellen. Als aandeelhouder van diverse deelnemingen heeft gemeente baat bij een helder kader waarbinnen zij haar rol kan vormgeven, het zogeheten deelnemingenbeleid. In 2007 heeft de beoordeling van alle deelnemingen plaatsgevonden op hun waarde voor het publieke belang, de financiële risico's en corporate governance. Op dit moment wordt uitvoering gegeven van de op basis van de deze analyse noemen besluiten (17 van de 41 deelnemingen afstoten).

Hoewel in het jaarverslag melding wordt gemaakt van het beleid en de relatief recente herijking hiervan, acht PRC de verantwoording in de jaarrekening over de financiële en beheersmatige aspecten (veel te) mager, zeker gezien de belangen die hiermee gemoeid zijn. Vanuit financieel en bestuurlijk perspectief vanuit de gemeente zijn in ieder geval de volgende aspecten van belang:

- Het aandeel van de gemeente Amsterdam in een deelneming.
- Het rendement van deelnemingen (resultaat in absolute termen als percentage van het eigen vermogen).
- De vermogenspositie (solvabiliteit).
- Uitgekeerd dividend over verslagjaar.
- Potentiële risico's voor de deelneming en daarmee voor de aandeelhouders.
- Vermeldingen of namens de gemeente commissarissen zitting hebben in de Raad van Commissarissen.
- Beleidsvoornemen gemeente Amsterdam (aanhouden, verkopen, huidige status).

Deze aspecten zijn in het hoofdstuk verbonden partijen niet uitgewerkt. Het zou waarde hebben in de jaarrekening een integraal overzicht toe te voegen van alle deelnemingen in de paragraaf verbonden partijen.

Uitgangspunten deelnemingenbeleid

In de jaarrekening van gemeente zouden de hoofdpunten van het beleid kunnen worden geschetst vanwege het financiële en bestuurlijke en beheersmatig belang dat hiermee gemoeid is, in ieder geval op de volgende aspecten:

- Wat zijn de financiële en aandeelhoudersrechtelijke uitgangspunten bij het aangaan van nieuwe deelnemingen?
- Hoe actief vult de gemeente haar rol als aandeelhouder in?
- Stuur gemeente op het dividendbeleid en wat zijn daarbij de uitgangspunten?
- Heeft de gemeente een kader voor de vormgeving van aandeelhoudersrechten in de statuten en afspraken rond vervreemding van aandelen?
- Wat zijn de uitgangspunten bij het afstoten van deelnemingen?
- Hoe vergewist de gemeente zich van een ordelijk proces rond afstoting en een goede opbrengst?
- Hoe worden verkoopopbrengsten aangewend en wie beslist hierover?
- Wat is de bestemming van ontvangen dividenden? Is er wat dat betreft een verschil tussen begrote dividenden en extra dividenden (zoals superdividenden)?

Specifieke vragen

Onduidelijk is wat op pagina 322 wordt bedoeld met “de heroverweging leidde onder andere tot het inzicht dat de bestuurlijke besluitvorming niet voor alle gemeentelijke deelnemingen

de juist procedures volgt. Om dit op te lossen koos het College in maart 2008 voor een transparante en uniforme verdeling van de beslissingsbevoegdheid bij aandeelhoudersbesluiten”.

- Wat betekent dit en wat zijn hiervan de effecten geweest?

In het project Zuidas is de voorgenomen veiling van de overige aandelen (naast 20% deelneming Staat en 20% Amsterdam) tot op heden niet geslaagd.

- Hoe worden de risico's ingeschat die verbonden zijn aan het project Zuidas en het tot op heden niet slagen van de veiling van aandelen?

VII Bedrijfsvoering

Op basis van tabel 1 op pagina 335 kan geconcludeerd worden dat er geen verbetering zichtbaar is in het meerjarige beeld op hoofdlijnen omtrent de resultaten van de bedrijfsvoeringsverklaringen. Dit geeft aanleiding tot zorg, gegeven de aandacht die hieraan lijkt te worden besteed (verklaringen, concernnormen, integrale meting bedrijfsvoering). Overigens, in tabel 1 op pag. 335 tellen de percentages niet op tot 100%?

Het College komt op basis van haar analyse tot de volgende conclusies en aandachtspunten, die tevens speerpunten worden (pag. 344):

- Betere bedrijfsvoeringsverklaringen
- analyse totaal benodigde juridische formatie en structureel opleidingsbeleid
- efficiënte en effectieve inrichting ICT-functie en informatiebeveiliging
- actualiseren van de beschrijvingen van risicovolle functies en kwetsbare processen

PRC stelt voor dat Rekeningencommissie haar zorg uitspreekt over de zich niet verbeterende resultaten en deze speerpunten overneemt in haar verslag, aangevuld met een aantal opmerkingen over de doelmatigheid van de bedrijfsvoering (zie onder).

VIII Het meten van doelmatigheid

In de evaluatie van de jaarrekening en de dienstrekeningen is dit jaar ook gekeken naar aspecten van doelmatigheid. De Rekeningencommissie is van oordeel dat niet alleen de rechtmatigheid en het financieel beheer van belang zijn, maar ook de doelmatigheid. Het meten van de doelmatigheid is geen eenvoudige opgave. Doelmatigheid richt zich op de vraag of dezelfde effecten, prestaties of uitvoering ook met minder middelen gerealiseerd hadden

kunnen worden (of hadden betere effecten/prestaties/uitvoering kunnen worden behaald met dezelfde inzet van middelen?).

Lang niet alle effecten en prestaties zijn goed meetbaar. Daarnaast is het direct relateren van middelen aan deze effecten of prestaties een lastig thema; administraties zijn niet altijd op de benodigde wijze ingericht. De Algemene Rekenkamer heeft een handleiding voor het meten van doelmatigheid uitgebracht. Daarin adviseert zij om doelmatigheidsmetingen te richten op een beperkt aantal onderwerpen die enerzijds politiek relevant zijn en daarnaast relatief eenvoudig meetbaar.

Op basis van het onderzoek van de Algemene Rekenkamer zijn de volgende indicatoren voor doelmatigheid herleid: ziekteverzuim, inhuur externen, reorganisatie van gemeentelijke processen door implementatie van ICT-systemen. De doelmatigheid kan worden gerelateerd aan de situatie in het recente verleden. Ontwikkelingen in de tijd geven een goed beeld van de wijze waarop de doelmatigheid evolueert. In de volgende paragrafen zullen deze elementen van doelmatigheid nader worden geanalyseerd.

De volgende opmerkingen en vragen zijn relevant:

- In de jaarrekening lijkt geen systematische aandacht te worden geschonken aan de doelmatigheid van de gemeentelijke organisatie (wel aandacht voor bedrijfsvoering, goede processen, P-beleid etc. maar niet zozeer vanuit het oogpunt van doelmatigheid).
- Wat is de visie van het College op doelmatigheid?
- Hoe stuurt het College op doelmatigheid van de gemeentelijke organisatie?

IX Ziekteverzuim

Het College had een target voor 2008 vastgesteld voor kort verzuim van 4.5% (verzuim korter dan een jaar). De realisatie is uitgekomen op 5.2%, waarmee de target niet gehaald werd. Dit betekent wel een daling ten opzichte van vorig jaar van 0.3%. Ook meerjarig laat het ziekteverzuim een dalende trend zien. Het totale verzuim (kort én lang) vertoont ook een duidelijk dalende trend door de jaren heen en is uitgekomen op 5.8%. De overzichtstabel op pagina 471 biedt overigens goed zicht op de spreiding van resultaten tussen diensten.

De directeuren van de diensten die boven de norm zitten maken met de gemeentesecretaris een afspraak over het ziekteverzuimpercentage. Op pagina 343 wordt de invulling daarvan aangegeven: een organisatie met een kort verzuim in de jaarrekening 2008 (tot één jaar) dat

25% boven de Verbaannorm ligt, nemen een verzuimdoelstelling op waarbij de Verbaannorm per eind december 2010 gedaald moet zijn).

PRC heeft de volgende vragen en opmerkingen:

- Vanuit de Rekeningencommissie kan onderstreept worden dat de resultaten op gemeentebreed niveau de goede kant opgaan, maar dat er kanttekeningen kunnen worden gemaakt:
- Waarom wordt er niet ook voor het totale ziekteverzuim een target opgesteld (i.p.v. alleen voor het korte verzuim?)
- Tussen de diensten bestaan grote verschillen, die vaak verklaarbaar zijn door reorganisaties of de aard van de werkzaamheden maar geen rechtvaardiging daarvan mogen worden.
- Hoe wordt het verzuim daadwerkelijk verlaagd? De afspraak met de Gemeentesecretaris is immers niet de determinant van het ziekteverzuim?
- Worden ook vanuit centraal niveau ideeën aangereikt met betrekking tot preventie?

X Inhuur externen

Naar aanleiding van de motie Mulder van december 2008 is er een taskforce ingesteld onder leiding van de gemeentesecretaris. Er zijn targets opgesteld, die een forse reductie inhouden. Met ingang van de rekening 2008 is de totale externe inhuur zodanig gecategoriseerd dat meer inzicht ontstaat in de opbouw van de inhuur. Daarbij is tevens de definitie veranderd/verbreed.

De toegevoegde bijlagen geven goed inzicht in de inhuur bij de verschillende diensten en op de verschillende categorieën. Enkele vaststellingen met betrekking tot de cijfers conform de nieuwe indeling betreffen:

- Volgens de nieuwe manier van meten en registreren is € 77 miljoen ingehuurd.
- De inhuur met betrekking tot de (generieke) ondersteuning in de bedrijfsvoering is de grootste categorie en bedraagt € 38.6 miljoen. Enkele diensten hebben zeer grote inhuur wat betreft uitzendkrachten met betrekking tot ondersteuning in de bedrijfsvoering (DWI, OGA, DMB, STZ, FBA, AEB); aangezien het hier niet om specifieke (juridisch, ICT, financieel) kennis of beleidsgevoelige inhuur gaat, zijn deze bedragen veels te hoog. Het betreft standaardwerk. Waarom kunnen deze plekken niet regulier worden ingevuld?
- De niet beleidsgevoelige inhuur bedraagt €15.2 miljoen en betreft met name advisering inzake ICT (SHI, BSD, DP). Met name SHI drijft op externen. Dit is zorgwekkend in het licht van het belang van een structurele verankering van kennis en vaardigheden op het vlak van ICT binnen de gemeentelijke organisatie.
- De beleidsgevoelige inhuur bedraagt € 23.3 miljoen en is met name zeer hoog bij enkele diensten (BSD, AEB); aangezien het hier om specifieke kennis gaat zou PRC dit op een andere wijze wegen dan de uitzendkrachten. Daarentegen heeft de dienst

STZ een groot bedrag aan interim-management wat als beleidsgevoelige inhuur wordt verantwoord. Is dit overigens terecht?

Met betrekking tot de overzichten conform de oude categorisering kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt.

- De totale inhuur in 2008 is toegenomen ten opzichte van het jaar 2007 met € 34 miljoen (stijging van € 111 miljoen naar € 145 miljoen).
- De dienst DiVV heeft een aandeel in de totale inhuur van € 30 miljoen. Andere grote inhuurders zijn OGA, DBA, SHI, SP, DMO, DMB, DP, FBA, DWI, GGD, AEB, IA en STZ (allen grotere inhuur dan € 3 miljoen). Met uitzondering van DWI en SHI zijn de kosten van de inhuur van externen voor al deze diensten zelfs (fors) toegenomen.

Wat betreft de toelichting in de hoofdtekst van de jaarrekening (pag. 348/349) kunnen de volgende opmerkingen worden gemaakt:

- Er wordt gesteld dat in 2008 volgens de oude manier van registreren € 17 miljoen meer werd besteed aan de inhuur van externen dan in 2007. De redengeving zou met name boekhoudkundig zijn en gelegen zijn in de samenvoeging van het adviesbureau en het projectbureau Noord-Zuidlijn. Dit kan niet worden teruggevonden.
- De cijfers volgens de oude methode lijken niet te sporen met de tabel op pagina 349 en de bijlagen achter in de jaarrekening. Daar blijkt de inhuur toegenomen met € 34 miljoen ten opzichte van vorig jaar (stijging van € 111 miljoen naar € 145 miljoen).
- De toelichting is niet expliciet in het feit dat de inhuur (veel te) hoog is. Tevens worden zijn de doelstellingen niet kwantitatief weergegeven, zodat niet duidelijk is wat de beleidsinzet van het College nu precies is.

XI Ontwikkelingen ICT

Op pagina 344 van de jaarrekening wordt gesteld dat het College heeft onderkend dat het voor een op efficiënte en effectieve wijze behalen van de ambities voor de stad noodzakelijk is dat de ICT-functie en infrastructuur op orde is. De centrale elementen daarbij zijn kwaliteitsverbetering door verregaande standaardisatie en verbetering van de elektronische dienstverlening. Ook informatiebeveiliging verdient daarbij meer aandacht.

Gesteld wordt dat de ICT-functie en infrastructuur nog niet op orde zijn en dat de ambities van Amsterdam bij ongewijzigd ICT-beleid niet worden gehaald. Een werkgroep doorlichting heeft daarom verregaande speerpunten geformuleerd. De helft van de diensten en bedrijven geeft aan één of meer grote als risicovol te bestempelen ICT-projecten uit te voeren, die niet in alle gevallen onder controle zijn. De kwaliteit van de uitvoering van dergelijke projecten moet worden verbeterd.

PRC maakt hierover de volgende opmerkingen:

- De Rekeningencommissie kan aangeven dat zij deze ontwikkelingen en de voortgang op het vlak van ICT met veel interesse zal volgen.
- Ook dient aandacht te worden gevestigd op de organisatie van de ICT binnen de gemeente. Uit de rekeningen van verschillende diensten komt het beeld naar voren dat de samenwerking met het Servicehuis ICT nog niet goed verloopt en dat het moeilijk is om tot goede SLA's te komen. De vraag dringt zich op welke problemen het College hier nog ziet en hoe deze aangepakt gaat worden.
- De paragraaf over ICT vermeldt deze knelpunten en mogelijke risico's niet expliciet, terwijl deze van groot belang zijn voor het tempo en de mate waarin de professionalisering van de ICT en de efficiëntie van de processen kan worden vormgegeven en verbeterd.
- De Rekeningencommissie kan aangeven dat zij aanbeveelt de kennis en ervaring op het vlak van ICT zoveel mogelijk binnenshuis te verankeren.

XII Overig

Één foutje in jaarrekening op pag. 73 bij de specificatie van het resultaatgebied reserves en voorzieningen werk en inkomen; stand 2008 van de voorziening contract ROC 2007-2008 staat op 985 miljoen. Dit kan niet kloppen; zie ook toelichting op pag. 74.